

Sveriges geologiska undersökning

Några randbildningar 5 km nordost om Vimmerby

Anders G. Lindén

Några randbildningar 5 km nordost om Vimmerby

SGU-rapport
2004:10

SGU-rapport
2004:10

NÅGRA RANDBILDNINGAR 5 KM NO VIMMERBY

ANDERS G. LINDÉN
SGU 2004

Moränryggar (ställvis uppbyggda av isälvs sediment) i en serie mellan Bysjön och Mariedal samt en liknande rygg vid Perstorp (se Karta) har avsatts från drygt 120 m ö.h. vid sjön i nordost och upp till drygt 180 m ö.h. vid Perstorps N:a gård vid landsvägen. Ryggarnas likartade utformning och utsträckning oberoende av landskapets morfologi ungefär vinkelrätt mot landisens rörelseriktning enligt befintliga räffelobservationer indikerar att det rör sig om en serie randmoräner (end moraines in english). De bildades vid fronten av en aktiv landis under en period då isrecessionen av klimatiska orsaker avstannat och isen istället antingen gjorde en mindre framryckning eller intog ett jämviktstillstånd. De utgör förmodligen en del av Vimmerbylinjens fortsättning mot öster dvs. den israndlinje (Agrell m.fl.1976) som man antar har bildats under Äldre Dryas (Lindén 1984).

Vid **Mariedal**, 5 km nordost om Vimmerby (6G 9b), sträcker sig en 800 m lång, markant utformad moränrygg i nordostlig riktning mot Bysjöns södra ände från 170 m ö.h. och ned till drygt 120 m ö.h. vid sjön (se Karta). Ryggen är i sin sydvästra del asymmetriskt utformad med flackt sluttande proximalsida mot nordväst och brant distalsida mot sydost. Den är normalblockig i ytan och upp till 25 m hög på distalsidan. Ingen skärning hittades och endast morän observerades. Ryggens fortsättning mot nordost har undulerande krönhöjd och ställvis symmetrisk form t.ex. vid ett gränsröse strax söder om byn där moränryggen är ca 10 m hög. Söder om byn finns en större blockanhopning på ryggen.

100 m öster om Mariedal är moränryggen endast 2 m hög längs en kort sträcka i en svacka i det centrala partiet av den långa ryggen. Den höjer sig åter påtagligt vidare mot nordost och är ca 10 m hög och symmetriskt utformad strax öster om den traktorväg som tvärs över i ryggens lägsta avsnitt. Även här iaktogs endast morän i ytlaget. Moränryggen fortsätter med en något slingrande utsträckning fram till det östra vägskälet söder om Bysjön. 100 m sydväst om vägskälet finns en 20 x 20 m stor och 4 m djup dödisgrop mitt i ryggen. Vägskälet är beläget i en markant svacka i den långa ryggformationen. Dennes fortsättning sträcker sig mot NNO och utgör Bysjöns sydöstra strand. Inom denna del är ryggen till stor del uppbyggd av isälvs sediment vilket kan studeras i små, igenväxta grustag (ett 5–8 m djupt tag nära landsvägen i söder och ett 4 m djupt i den centrala delen av ryggen). Slutningen mot sjön, proximalsidan, är normalblockig och förefaller ha morän i ytan och det gäller även ryggens krön. Ställvis saknas dock morän på krönet. Den 150 m breda ryggen höjer sig upp till 20 m över sjön och 15 m över omgivningen österut.

Vid **Perstorp**, N:a gården vid landsvägen 3,2 km nordost om Vimmerby, finns på höjden norr om landsvägen en ca 170 m lång moränrygg med en utsträckning i sydväst–nordost (se Karta). Ryggen är belägen drygt 180 m ö.h., men det nordligaste partiet sträcker sig ned till ca 170 m ö.h. Formen är övervägande symmetrisk med en höjd av ca 8 m på sin norra, proximala sida. Distala sidan är ca 6 m hög. Moränryggen kröker av mot öster i sin norra del där ett 1 m djupt, litet sidotag vid landsvägen visar att ryggen inom detta parti är uppbyggd av stenigt

grusigt isälvsediment. Moränryggen har i övrigt normalblockig yta och består förmodligen i huvudsak av morän.

200 m öster om **Högalund** förekommer också ryggformer, men dessa har ej undersökts.

REFERENSER

Agrell, H., Friberg, N. & Oppgården, R., 1976: The Vimmerbyline – an ice-margin zone in north-eastern Småland. *Svensk Geografisk Årsbok* 52, 71-91.

Lindén, A.G., 1984: Some ice-marginal deposits in the east-central part of the South Swedish Upland. *Sveriges geologiska undersökning C 805*, 35 s.

DOKUMENTATIONSRAPPORTNr
(ifylls vid sektion A/1)

Berggrund prekambrisk
 Berggrund, yngre
 Kvartära avlagringar
 Grundvatten
 Övrigt

Kartblad: 6 G Vimmerby NV

Ekonomiskt blad: 9 b

Län: H

 Koordinat i rikets nät N:

6	3	9	6	7	0
---	---	---	---	---	---

 Ö:

1	5	0	6	7	5
---	---	---	---	---	---

 Höjd över havet: 160 m

Lokal: 5 km NO Vimmerby, Mariedal

Typ av lokal: Randbildningar

Tid för besök: 2004-06-30

Undersökningen gjord av: Anders G. Lindén

Kompletterande upplysningar lämnade av:

Sammanfattning:

Materialet omfattar:

endast sammanfattning
 rapport
 kartor
 fotografier
 prov

analyser
 isotopdateringar
 övrigt:

Delar av materialet finns hos
 B-enh.
 J-enh.